

ПЕТРО ХОЛОДНИЙ — МИСТЕЦЬ

(Слово на похороні мистця в Бавнд Бруку 30 січня 1990 р.)

Закони природи немилосердні — людина має вирвати в неї час свого існування і проявити себе у вчинках, які житимуть далі в наступних поколіннях. Тут стає особливою відповідальність мистця чи поета перед собою самим і своїми сучасниками — в тому, наскільки він зуміє висловити свою добу в тривалих творах і створити ідеї, які заповнювали б уяву і душі майбутніх. Це і є однією з основних проблем кожної культури, яка хоче бути тривалою і зберегти свою тяглість у майбутньому.

У цьому аспекті творчість Петра Холодного стоїть у центрі ключових проблем нашої доби. З початку нашого сторіччя, в першій його декаді, в українському мистецтві вже появилися творчі сили, які почали дивитися далеко вперед. Це були Олександр Архипенко і Михайло Бойчук. Перший пішов шляхом повної модернізації форм, другий — шляхом відродження наших багатовікових традицій. Політичні умови на Україні і справжня війна проти релігійних традицій не дозволили Бойчукові розвинутися вповні, але подібні ідеї, свої власні, почав втілювати Петро Холодний-Старший, який оновив українську ікону багатством імпресіоністичних барв. Його син Петро Холодний-Молодший пішов ще далі — в напрямі єднання традиції з найновішими стилями нашої доби. Він тут не був уже самотній, бо в тій ділянці творили й інші мистці, проте своєю тотальною майстерністю Холодний створив, можна сказати, свою власну школу. Тут найважливіші для нас його власні твори, передусім ікони для іконостасів, стінні розписи, мозаїки, вітражі тощо. І сюжетно, і стильово вони зовсім у дусі традиції, а одночасно від них повіває духом сучасності — тієї позачасової ритмічної гармонії, яка в нашій церкві повинна єднатися із звуковою гармонією співу і богослужбової відправи.

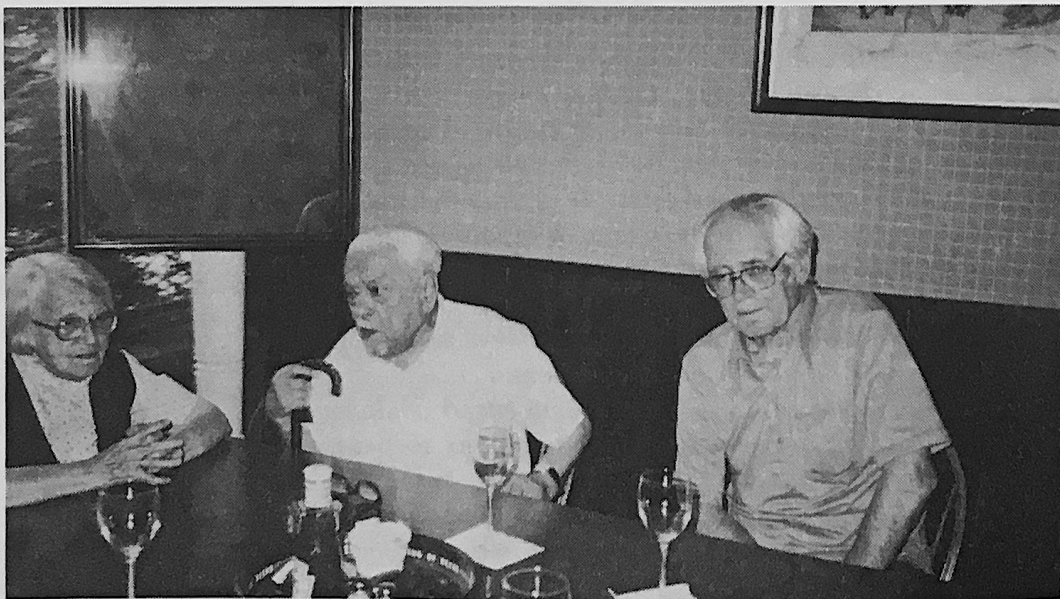
Я мабуть не помилюся, коли скажу, що саме в цій ділянці — релігійному мистецтві — мистецтво діаспори

створило свої найзамітніші твори. В тих творах виявився естетичний смак і культурний рівень українського суспільства, яке саме таких творів бажало і вимагало від мистців. Як і в часах ренесансу, мистець став виразником естетичних вимог загалу. Це те, що тепер хотіли б досягти теж і мистці на Україні.

Щоб не бути голослівним, я згадаю один факт про значення саме релігійного мистецтва: восени минулого року була в Івано-Франківську виставка картин одного з чільних сучасних митців України — Опанаса Заливахи. На відкритті виставки він говорив (згідно із відеозаписом) про те, що в сучасній Україні народ стратив почуття естетики й гармонії, які є основою кожного мистецтва. Раніше, казав він, люди щотижня могли бачити мистецтво по церквах, а тепер цього майже немає і це відбивається на всіх ділянках культури. Це дуже слушне зауваження, яке мені пригадалося у зв'язку із згадкою про малярство Холодного. Величезну діру в українській культурі, втворену сталінсько-брежнєвською суб-культурою, не було б чим заповнити, коли б не такі мистці як Петро Холодний, батько і син, та їх колеги й послідовники.

Твори Петра Холодного-Молодшого порозкидані по всьому світу, і якимось досі не появилася монографія про його велике мистецтво. Найвидатніші його твори повинні бути зібрані і відповідно видані, — це був би один з найкращих подарунків, що їх наша діаспора може дати тепер відновлюваній культурі України. Мистець великого досвіду, вникливий, розумний, глибоко традиційний, а водночас дуже сучасний духом своєї творчості, Холодний залишив нам справжню клясику релігійного малярства. Мистець відійшов, але його мистецтво далі буде захоплювати всіх, хто вміє цінити справді завершені твори дозрілого майстерства.

Вічна йому пам'ять!

Під час останніх відвідин подружжя Петра і Наталі Холодних
Владикою митрополитом Мстиславом влітку 1989 року.